

Fullmäktige 16.05.2022 § 68

§ 68

Fråga om bekämpning av rån- och våldsbrott bland unga

Beredning och upplysningar:
Häkkinen Petri
Villgren Kati
fornamn.efternamn@esbo.fi
Växel 09 816 21

Förslag

Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Henna Kajavas och 14 andra ledamöters fråga 25.10.2021 om bekämpning av rån- och våldsbrott bland unga och konstaterar att frågan är slutbehandlad.

Behandling

Räf lämnade understödd av Lahtinen följande förslag till hemställan:

Fullmäktige hemställer att staden utreder möjligheterna att inleda skolpolisverksamhet i Esbo i samarbete med polisen i Västra Nyland.

Kajava lämnade understödd av Keronen följande förslag till hemställan:

Fullmäktige hemställer att den i fortsättningen får uppdaterad information om gatusäkerhet i Esbo.

Efter avslutad diskussion konstaterade ordföranden att stadsstyrelsens förslag hade godkänts enhälligt.

Därefter behandlades förslagen till hemställningar.

Ordföranden frågade om Kajavas förslag till hemställan kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget, konstaterade ordföranden att det hade godkänts enhälligt.

Ordföranden frågade om Räfs förslag till hemställan kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget, konstaterade ordföranden att fullmäktige hade godkänt det enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Stadsstyrelsens förslag godkändes enhälligt.

Dessutom godkändes följande hemställningar:

Fullmäktige hemställer att staden utreder möjligheterna att inleda skolpolisverksamhet i Esbo i samarbete med polisen i Västra Nyland.

Fullmäktige hemställer att den i fortsättningen får uppdaterad information om gatusäkerhet i Esbo.

Redogörelse

Ledamot Henna Kajava och 14 andra ledamöter lämnade 25.10.2021 in följande fråga:

På Esbo polisstation är organisationen orolig för att ungdomsbrottsligheten ökar. Antalet narkotika- och rånbrott bland unga i åldern 15–17 år är på uppgång. Våldsbrotten bland de unga har blivit grövre. Allt fler beundrar våld och en brottslig livsstil. Det är allmänt att unga bär eggvapen. I Finland håller det på att i rask takt bildas gatugång som främst består av unga med invandrarbakgrund. Gängen har också börjat använda skjutvapen. För närvarande är omkring 100 ungdomar i Finland med i brottsliga gatugång. Antalet gäng är ungefär tio. Chef för Brottsutredningsenheten i Helsingfors, Markku Heinikari, säger att gangsta rap fungerar som en viktig förebild och som incitament till beundran för en brottslig livsstil.

Under år 2020 var de tio aktivaste ungdomsbrottslingarna (21-åringar och yngre) misstänkta för brott sammanlagt 472 gånger i det område som sköts av polisinrättningen i Västra Nyland.

Varför går det inte att få ordning på de aktivaste ungdomsbrottslingarna? Personer som fyllt 15 år har straffrättsligt ansvar och de kan också dömas till ungdomsstraff.

Äldre konstapel Pekka Viitala från Esbo polisstation säger att minderåriga unga ofta kan fortsätta att utföra rån utan några följder. Viitala säger att efter att polisen gripit en ung rånare utreds ofta föräldrarnas och socialväsendets intresse för att ingripa i frågan. Om det inte finns ett intresse brukar den unga som begått ett brott vanligtvis fortsätta till exempel att utföra rån. Enligt Viitala borde man kräva att ungdomsbrottslingar tar ansvar för det de gjort.

Blir alla ungdomsbrottslingar i Esbo som blir gripna för rån och allvarliga misshandelsbrott ställda till svars för sina gärningar och blir de objekt för mångprofessionella åtgärder på ett jämlikt sätt – oberoende av det intresse föräldrar och socialväsendet har? Eller ska man låta minderåriga som begår brott uppleva att de till stora delar står ovanför lagen?

Hur effektivt kan man i Esbo avbryta den spiral av rån och våldsbrott som unga hamnat i? Om det inte lyckas, finns bristerna då mer i domstolarnas eller i stadens praxis? Hur kan stadens praxis i frågan utvecklas?

Kommunerna har små resurser att avbryta brottspiraler bland unga. Det har förts mycket diskussioner om bristerna inom i synnerhet psykologiska tjänster men också om att barnskyddets resurser är för små. Det finns också saker att förbättra inom verksamhetsmodellerna. Om den unga blir erbjuden ett paket av tjänster som inte utgör en enhetlig och fungerande helhet blir resurser bortslösade. Unga drar ofta inte nytta av till exempel avgiftning om de inte samtidigt får den psykologiska vård de behöver. Å andra sidan, också om den unga personen blir erbjuden vård av båda slagen, men sedan blir återbördad till en miljö där man använder rusmedel och begår brott, är den unga ofta snart tillbaka i utgångspunkten, och resurser har åter blivit bortslösade.

Hur vanligt är det att unga som placeras på anstalt på grund av brott eller rusmedel skickas tillräckligt långt bort från Esbo, så att de kan komma loss från det kamratgäng som begår brott eller är rusmedelsberoende? Kunde man i dessa fall samarbeta med andra kommuner så att de unga lyckas komma loss?

Samarbetet mellan socialväsendet, polisen, skolan och ungdomstjänsterna borde bli smidigare och information borde bytas

med låg tröskel, säger ett intervjuobjekt som jobbar med ungdomsbrottslingar. Detta samarbete borde koordineras av någon.

I frågan ber man svar på följande frågor.

1. Varför går det inte att få ordning på de aktivaste ungdomsbrottslingarna?

Esbo stads ungdomstjänster och barnskydd samarbetar mycket intensivt med polisens förebyggande verksamhet. På polisinrättningen inleddes projektet JUNNU20 som berör våldsbrott och polisuppdrag bland unga. I projektet fästes polisens och andra myndigheters uppmärksamhet vid de unga som reagerar genom att begå brott. Som ett resultat av projektet JUNNU20 lyckades man enligt en uppföljning som utfördes hösten 2020 sänka antalet rån som begåtts av minderåriga med ungefär 51 procent (från 96 stycken år 2019 till 56 stycken år 2020).

Man lyckades ingripa i hur dessa unga, som aktivt reagerar genom att utföra brott, handlar tack vare en gemensam lägesbild och verksamhet inom polisen, barnskyddet, åklagaren och rättsväsendet. Under år 2021 har antalet undersökta rån som begåtts av minderåriga fortsatt att minska med omkring 20 procent sedan år 2020.

2. Blir alla ungdomsbrottslingar i Esbo som blir gripna för rån och allvarliga misshandelsbrott ställda till svars för sina gärningar och blir de objekt för mångprofessionella åtgärder på ett jämlikt sätt – oberoende av det intresse föräldrar och socialväsendet har? Eller ska man låta minderåriga som begår brott uppleva att de till stora delar står ovanför lagen?

Polisinrättningen i Västra Nyland undersöker alla rån och våldsamma misshandelsfall där minderåriga är delaktiga. Dessa fall sköts ur polisens synvinkel multiprofessionellt jämlikt. Information om händelserna förmedlas också alltid till barnskyddsmyndigheten. Polisinrättningen anser att minderåriga inte borde uppleva att de är ovanför lagen. Ungdomsarbetarna i Esbo rör sig i områden där de unga tillbringar sin tid. De ingriper i krissituationer och skadliga fenomen bland unga genom att ge anvisningar och råd. Enligt polisens bedömning är verksamheten särskilt nyttig och stöder andra myndigheters säkerhetsarbete.

En utmaning för polisens verksamhet orsakas av brottslig verksamhet bland unga under 15 år. Personer under 15 år har inte straffrättsligt ansvar. Enligt lagen utförs inte en egentlig förundersökning av ett brott som begåtts av en person under 15 år.

I fall där det förekommit våldsamt beteende i samband med ett brott ligger huvudansvaret hos barnskyddet och hälsovården. En undersökning av en brottslig gärning (där en person under 15 år är misstänkt) kan utföras i samband med sådana fall som avses i 3 kap. 5 § i förundersökningslagen (805/2011).

Alla brott i Esbo som begås av minderåriga kommer också till kännedom för socialhandledarna inom barnskyddets rättsliga hjälp för unga. Inom barnskyddet i Esbo arbetar två socialhandledare som verkar som rättslig hjälp för unga enligt 24 § i barnskyddslagen. De arbetar på polisstationen i samma lokaler med polisen och utför ett aktivt samarbete med polisen, barnskyddet och andra nätverk. Inom den rättsliga hjälpen för unga undersöks också statistik över brottslighet bland unga och fenomenet behandlas på ett multiprofessionellt sätt.

Samarbetet mellan socialhandledarna inom den rättsliga hjälpen och polisen är smidigt och aktivt.

Brott som begåtts av barn under 15 år behandlas av Ankarteamet, som förutom den rättsliga hjälpen för unga består av en Ankarpolis. Ankarverksamheten är en smidig verksamhetsmodell med mål att ingripa i brott bland barn under 15 år, att hänvisa unga och föräldrar till rätt tjänster och på detta sätt motverka brottslighet.

3. Hur effektivt kan man i Esbo avbryta den spiral av rån och våldsbrott som unga hamnat i? Om det inte lyckas, finns bristerna då mer i domstolarnas eller i stadens praxis? Hur kan stadens praxis i frågan utvecklas?

Polisinrättningen i Västra Nyland har strävat efter att effektivisera undersökningarna av brott som berör ungdomar så långt som det för närvarande är möjligt, bland annat genom att centralisera undersökningarna av vanliga brott bland unga till ett enda undersökningsteam som arbetar i omedelbar närhet av specialverksamheten.

Grova våldsbrott och rån som begås av unga undersöks centraliserat inom den krävande brottsutredning. Södra Finlands åklagardistrikt har separat utsett åklagare som koncentrerar sig på brott bland unga och samarbetar med de team som undersöker brott bland unga. Åtgärderna har som mål att möjliggöra de förpliktelser om snabb behandling av brottsärenden där unga är inblandade, enligt lagen om förundersökning och lagen om rättegång i brottmål.

Informationsutbytet mellan olika myndigheter vid Esbo stad och polisinrättningen borde utvecklas med syfte att avbryta brottsspiraler bland unga och unga vuxna.

Det är möjligt att byta information om fenomenet i allmänhet, men inte på individnivå, eftersom den nuvarande lagstiftningen begränsar möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter.

Utgångspunkten för att överlämna information är ofta ett tillstånd av klienten själv.

4. Hur vanligt är det att unga som placeras på anstalt på grund av brott eller rusmedel skickas tillräckligt långt bort från Esbo, så att de kan komma loss från det kamratgäng som begår brott eller är rusmedelsberoende? Kunde man i dessa fall samarbeta med andra kommuner så att de unga lyckas komma loss?

I allvarigare fall måste de unga ibland placeras i vård utanför hemmet. I sådana situationer ligger platsen för vård utom hemmet ofta längre borta från Esbo, om en motivering för placeringen är att få den unga loss från ett kompisgäng och sätta stopp för skadligt beteende. En placering inom barnskyddet är aldrig ett straff, utan placeringen har som mål att skydda barnet. En plats inom vård utom hemmet ordnas individuellt, så att den motsvarar den aktuella unga personens behov. I barnskyddslagen definieras mycket noga hur unga kan begränsas inom vård utom hemmet. Begränsningar enligt barnskyddslagen ska alltid vara enhetliga med barnets bästa och barnskyddets begränsningsåtgärder får inte användas som straff.

Ungdomskliniken Nupoli erbjuder integrerad mental- och missbruksvård, det vill säga också öppenvård inom missbruksvården. Tjänsten erbjuds både som eget arbete och som köpta tjänster. Om en ung persons missbruk måste stoppas placeras hen enligt barnskyddslagen i en plats för vård utom hemmet som erbjuder lämplig vård. Under en sådan vårdperiod avbryts inte bara all användning av

rusmedel, utan samtidigt bedöms behovet av fortsatt vård antingen inom öppenvården eller i vård utom hemmet. Kliniken för mental- och missbruksvård för unga

De ungas rusmedelsanvändning och aggressivitet syns i barnskyddet och är ofta orsaken till en brådskande placering eller ett omhändertagande av en ung person. Ur barnskyddets synvinkel behövs för unga starkare öppenvårdstjänster inom missbruksvård än det finns i nuläget. Dessutom bör mental- och missbruksvårdens tjänster för unga samt gemensamma verksamhetsmodeller utvecklas multiprofessionellt.

Barnskyddsmyndigheten fattar beslut om eventuella brådskande placeringar eller omhändertagande av barn enligt barnskyddslagen (417/2007). Polisen påverkar inte besluten om placering på annat sätt än genom att förse barnskyddsmyndigheten med information om att den unga personen deltagit i brott och genom att ge barnskyddsmyndigheten möjlighet att närvara när barnets eller den unga personens brott utreds.

Polisinrättningen har på sistone lagt märke till att en del av de placerade barnen och ungdomarna inte hålls på den plats där de placerats, utan lämnar dem för att aktivt försöka komma tillbaka till sina tidigare kretsar. Polisen återbördar dessa unga till barnskyddsmyndigheterna allt efter att de efterlysts och påträffas av polisen. Barnskyddsmyndigheten torde bättre kunna svara på frågor som gäller problem i verksamheten efter förnyelsen av barnskyddslagen.

Informationsutbytet mellan olika myndigheter är problematiskt på grund av den nuvarande lagstiftningen. Den nuvarande lagstiftningen stöder inte myndigheternas möjligheter eget initiativ överlämna information till en annan myndighet.

I allmänhet förutsätter tillgången till information uttryckligen en lagbaserad rätt för myndigheten att få uppgifter för att kunna utföra sitt arbete. Informationsutbyte sker visserligen på basis av barnskyddslagen, men informationsgången inom verksamhet där fler myndigheter är inblandade borde enligt polisinrättningen i Västra Nyland granskas och utvecklas. Ofta är förutsättningen för informationsutbyte ett tillstånd av barnet eller den unga personen, vilket kan vara svårt att få när det gäller en person som hamnat in på brottsliga vägar. Dessutom är ett drag i de ungas brottsliga livsstil och eventuella gatugängsanda en starkt framförd myndighetsfientlighet, som ytterligare försvårar myndigheternas åtgärder för att hjälpa de unga. Dessutom är en del av vårdnadshavarna inte samarbetsförmögna, när man utvärderar åtgärder för att få ett slut på barnets brottslighet.

Förutom vårdnadshavarna har många myndigheter ett ansvar för hur ungdomar utvecklas.

Varje myndighet utför sina egna åtgärder på basis av den information och de möjligheter de har. Det är svårt att bestämma vem som skulle ta ett helhetsansvar för att kartlägga den unga personens situation, när problemet med att någon håller på att bli utslagen och hamna in på brottsliga vägar kan bli synligt för flera olika myndigheter och under olika tidpunkter.

Beslutshistoria

Stadsstyrelsen 02.5.2022 § 142

Förslag

Stadsdirektör Mäkelä Jukka

Stadsstyrelsen föreslår att fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Henna Kajavas och 14 andra ledamöters fråga 25.10.2021 om bekämpning av rån- och våldsbrott bland unga och konstaterar att frågan är slutbehandlad.

Beslut

Stadsstyrelsen:
Föredragandens förslag godkändes enhälligt.

Beslutshistoria

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Valtuustokysymys nuorten ryöstä- ja väkivaltarikollisuuden torjunnasta
- Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen lausunto Espoon kaupungille valtuustokysymykseen nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuuden torjunnasta

För kännedom